

POVODOM

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu
historiju

Broj 41, godina XXI
maj, 2016. [str. 17-20]

© Monos 2016

Od “incidenta” do fenomena

(Uz 20 godina i 40 brojeva “Gračaničkog
glasnika”)

Zlatko Dukić

U ovom prilogu autor iznosi lični doživljaj časopisa za kulturnu historiju “Gračanički glasnik”, koji je već punih 20 godina prisutan na kulturnoj sceni mnogo šireg područja u odnosu na područje označeno u njegovom naslovu. Svoje impresije iznosi, ne samo kao književnik i dugogodišnji kulturni poslenik, već i kao aktivan saradnik ovog glasila, sudionik njegovih uzleta, ali i kriza kroz koje je u proteklom periodu prolazio. Ukazuje na uspjehe i rezultate Časopisa, ističući njegovu otvorenost i širinu, tematsku razudnenost, tolerantnost i demokratičnost u iznošenju stavova sa kojima se ponekad, lično i nije slagao. Pri tome posebno naglašava beskrajnu upornost, stvaralačku energiju, ali i autorske i menadžerske zasluge glavnog i odgovornog urednika i osnivača Časopisa, dr.sc. Omera Hamzića za opstanak i razvoj ovog velikog izdavačkog projekta.

Ključne riječi: Gračanički glasnik, Gračanica, kulturna historija, tradicija

Već dobrih petnaestak godina se, intenzivno i sa zadovoljstvom, družim sa *Gračaničkim glasnikom*, pa mi to, ubijedih se, daje pravo i obavezu da budem iskren: bez dileme sam, još tada, samog sebe uhvatio u očekivanju da će, uz uobičajene prateće probleme, ovaj projekat vrlo vjerovatno dogurati do 20. rođendana i 40. broja. Otud moja radost zbog toga što se očekivanje ispunilo i, pogotovo, veselje zbog makar i skromnog vlastitog udjela u tome.

Uz to što je rijetko ugodan povod i za ovakvo (lično) oglašavanje, ovaj jubilej *Gračaničkog glasnika* je i vrlo suvisla prilika za iznošenje vlastitog *doživljaja* Časopisa. I to u najširem značenju te riječi. Jer, radi se zaista o

doživljaju, ma koliko subjektivno obojenom, nužno intoniranom malo širim društvenim, historijskim, kulturnim, pa i političkim kontekstom, u kome je, najprije, nastala ideja o ovom projektu, a onda se, tokom dvadeset minulih godina, uspješno održala i, još više, ophrvata u klinču s nemalom broju Scila i Haribdi, na koje je nailazila.

Bilo je i onih, koji su, odmah poslije rata, prije dvije decenije, prilično čudnim, ako ne i neobjašnjivim (naravno, i "beskorisnim"), smatrali to da se u jednoj "provinciji" našao neko "pаметan" da – ni manje, ni više – pokrene časopis. Dešavalo se sve to u vrijeme posvemašnje, gotovo frontalne erozije intelektualnog činjenja, s tobožnjim alibijem u još otvorenim ratnim ranama i uz generalno važeći politički (ne samo lokalni) stav o tome da "sada ima važnijih problema od toga" (kulture). Idejni tvorci i "izvođači radova" na časopisu, bili su, međutim, dovoljno odvažni i dovoljno "bezobrazni" da to uredno ingorišu, da ostanu gluhi na sve, pa su zaorali nešto što, možda, ni oni nisu odmah vidjeli u perspektivi od dvije naredne decenije. Ali, zaorali su... I neka su, hvala im...

...
Kad sam, prije pomenutih petnaestak godina, imao prvi susret sa *Glasnikom* i kad sam ostao "izuven iz cipela" dokučivši šta on (može da) znači i koliko vrijedi, nije mi, u hipu, palo na um ništa drugo nego da, s obzirom na opštu antikulturnu i pseudointelektualnu klimu primitivizma i ordinarne polupismenosti, ustvrđim da se u ovom slučaju radi o *incidentu* . Svidjelo se to, čini mi se, mom prijatelju **Omeru Hamziću** , valjda mu je to "pogodilo žicu", pa je tu sintagmu nastavio obilno i redovno eksploatisati u potonjim godinama.

Incidentom sam to, ako je potrebno objašnjenje, nazvao zato što se "novorođenče" pojavilo na ovom komadiću zlosretnog svijeta u času i u uslovima, koji, doduše, možda jesu legitimno i legalno dopuštali, ali nisu smatrali osobito korisnom, a ni važnom, mogućnost pojave jednog časopisa, pa još u **Gračanići** . U

vrijeme i u prilikama u kojima su u beznadežno komatoznom stanju, uglavnom uspješno eutanazirani ostali praktično svi predratni ovakvi proizvodi, i u Tuzli i diljem države, rađanje novog časopisa se, stvarno, moralo nazvati ispadom ili incidentnom situacijom, a još više vrlo neugodnim dokazom da se može i ono što se oficijelno smatra – nemogućim, neželjenim, nepotrebnim...

Sada, dvadeset godina potom, još sam sigurniji u to da se, zaista, radilo o "incidentu" (ovog puta s navodnim znacima), jer je cio slučaj vidno odskakao od prizemnog nivoa žabokrečine, banaliziranog zadovoljavanja minimumom, odsustvom volje i, pogotovo, para za stare i nove projekte iz kulture i za nužno širenje kulturnih vidika. *Glasnik* je, stoga, bio stvarno "incident", naprosto je to morao biti, jer je počivao na viziji, ambiciji, planu i, pogotovo, inatu. A i kapricu. Čak i onda kada nas tradicija uči da kapric i inat nisu dobri saveznici u ostvarivanju nekog smislenog i korisnog plana, ovo iskustvo dokazuje suprotno. I to dvije decenije uspješno dokazuje.

...
Uz to što, dakle, predstavlja eksplicitan *intelektualni* proizvod, kome nema konkurencije u Tuzlanskom kantonu, a na prste jedne ruke se mogu izbrojati slični egzemplari u državi Bosni i Hercegovini, *Gračanički glasnik* je i uspješan realizator misije, koje, možda, nije posve i u cjelosti svjestan, ali je ni ne pobija: dokazuje da provincija predstavlja prioritarno *mentalni* , pa tek onda geografski, politički, kulturni, sportski itd. pojam. Jer, sve dok, blagougodno ušuškana, počiva u glavama, u svijesti i shvatanjima ljudi, provincija je suvereni gospodar i vrijednosni kriterij njihovog činjenja i, naročito, nečinjenja, zadovoljavanja malim, minimalnim, profanim, prizemnim, ograničenim, površnim, simplificiranim, nedorečenim... Ovaj časopis se, od početka, žilavo opire i efektno otima tom ograničenju i plodonosno na sasvim drugi (pravi) način afirmiše provinciju, pretvarajući se u proizvođača i tumača antiteze o njenom gene-

ralnom, prioritetno mentalnom značenju. Ne ograničava se, ničim i ni zbog koga, ne priznaje granice, otvoren je, slobodan i slobodouman.

Kako je koji broj Časopisa izlazio u javnost, tako je jasnija i čvršća bila ta izvorna, temeljna orijentacija. Od tog fundamenta do ovladavanja prostorom kulturne istorije, koji je odavno prevazišao i najšire gračaničke atare, **Gračanički glasnik** je postepeno rastao i postao vjesnik novog duha ničim limitiranog shvatanja i istorije, i kulture, i društvenih antagonizama i politike. I u situacijama kada bi se u nekim od brojeva pojavio tekst s kojim se ne morate saglasiti (kao što se potpisnik ovih redova, inače nepopravljivo ljevičarskog kalema, s jednim brojem njih nije složio), niko objektivan ne može časopisu poreći demokratsku baždarenost i spremnost na sučeljavanje stavova, borbu mišljenja i slobodno iznošenje argumenata. I to na terenu najšire shvaćenog arsenala tema, nezavisno od ličnog profila ili "krvnih zrnaca" autora i saradnika.

Pošto spadam u one koji se drže (čini mi se) Volterove – *Nikad neću prihvatiti tvoje mišljenje, ali ću se uvijek boriti za tvoje pravo da ga izneseš!* – ovu dimenziju širine i otvorenosti **Gračaničkog glasnika** sam prihvatio i prihvatam na, čini mi se, jedino ispravan i potreban način – kao potvrdu jednog novog doba i novih pravila u javnoj komunikaciji i intelektualnom diskursu. To, samo po sebi, jeste atribut nekih novih vjetrova na ovim prostorima, ali je, istovremeno, i uvjerljiv dokaz za tvrdnju o tome da časopisi u principu, a **Gračanički glasnik** konkretno, na djelu, crno na bijelo – mogu biti uspješni, zavređuju pažnju i podršku i imaju dugoročnu vrijednost samo onda ako istraju u orijentaciji da moraju biti svjedoci vremena lomova, bura i katarzi, kroz koje prolazimo ili ne prolazimo (a moraćemo, jednog lijepog dana).

...

Tako smo došli do tvrdnje iz naslova ovog mog doživljaja – do **Gračaničkog glasnika** u značenju *fenomena*. I to polivalentno gledanog i razumijevanog fenomena: najprije zato što

je plod ideje, volje i istrajnosti jedne ekipe, relativno male grupe entuzijasta u vrijeme ne vremena; potom stoga što je fascinantnom upornošću uspio dobiti dovoljnu, makar i manju od potrebne, podršku sredine u kojoj je rođen, a i nešto razumijevanja na širem planu; onda i zato što je bez problema prevazišao, jer nikad nije ni imao, "dječije bolesti" lokalnih međa i što je temate iz stavke "kulturna istorija" razudio na širok prostor aktualnih tema, koje se podjednako tiču lokalne, ali i drugih sredina; stoga što je uspio privući pažnju i onih koji o ovakvim glasilima nisu mnogo ili ništa znali, pa su, kad su vidjeli o čemu se radi, shvatili šta je to i koliko vrijedi; isto tako, časopis je za dvije decenije, uz punoljetstvo, dobacio ne samo do 40 brojeva, koji skupljeni predstavljaju neprocjenjiv istorijski izvor i štivo koje će u budućnosti biti rječit govornik o ovom vremenu i njegovom bremenju, već je pokazao zadivljujuću, ako ne i začudnu otpornost na agilnost dežurnih vlasnika ignorancije, podcjenjivanja, katkad opstrukcije, a redovno nedovoljno razumijevanje, podršku i pomoć – i te kako inkopatibilnu s onim što znači, koliko vrijedi i šta (nam treba da) predstavlja.

Ne znam da li je svega ovoga svjestan, ima li vremena da to uoči i kalkuliše li na pravi način s tim glavni krivac za rađanje, postojanje i istrajavanje **Gračaničkog glasnika** – naravno, Omer Hamzić je to – ali je sigurno da je za 20 godina kaljenja i on drukčiji od onoga što je onomad, u početku bio. Držim da je morao shvatiti kako posao kojim se bavi i od koga – ne zaboravimo! – teško da ima ikakve merkantilistički i materijalno mjerene koristi (naprotiv!) – predstavlja jednu vrstu zadužbine, legata koji je započeo za života i koji će, kad, za recimo nekih dvadeset-trideset godina ode s ovog svijeta, biti još vrednije i još dragocjenije svjedočanstvo i o njemu, ali i o vremenu i (ne)prilikama, u kome je cijela ova priča pričana.

I, dakako, dokumentovano, sa čvrstim argumentima, neizbrisivo i za sva vremena

– postala nešto što se kretalo u amplitudi od "incidenta" do fenomena, ostajući to i u nama, ali i u vremenu, u kome smo. Sa *Gračaničkim glasnikom*, svakako, i bogatiji i drukčiji, nego što bismo bili da smo – kojim nesretnim slučajem! – dvadeset minulih godina za nj bili uskraćeni.

Tuzla, 1. 4. 2016.

SUMMARY

From the "Incident" to the Phenomenon (Along with 20 years i 40 volumes of "Gračanica Messenger")

In this paper, the author expresses his personal experience with the cultural-historical magazine Gračanica Messenger, that exists for over 20 years on the cultural scene of much wider area compar-

ing to the area marked in its title. He expresses his impressions, not only as a writer and a longtime cultural worker, but as an active collaborator on this magazine and participant at its rise, but the crises he went through in the recent period, as well. It points to the success and results of the Magazine, emphasizing its openness and wideness, thematic sprawl, tolerance and democracy in presenting attitudes with which he sometimes personally did not agree. Thereby, he especially emphasizes an endless persistence, creative energy, but authorial and managerial merits of the chief editor and the founder of the Magazine, dr. sc. Omer Hamzić, for the survival and development of this great publishing project.

Key words: Gračanica Messenger, Gračanica, cultural history, tradition.